

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 42666-01-20 חן נ' רשות המיסים

תיק חיצוני :

1

מספר בקשה: 28:

לפני כב' השופט חגי ברנר, סגן נשיא

מבקש עו"ד רשף חן
ע"י ב"כ עו"ד אליהו מאיר

נגד

משיבה רשות המיסים
ע"י ב"כ עו"ד נגה דגן

2

החלטה

3

מבוא ורקע עובדתי

1. לפניי שתי בקשות של התובע הייצוגי (להלן: "המבקש"). הבקשה הראשונה היא למתן צו לגילוי ועיון במסמכים ומתן תשובות לשאלון; הבקשה השניה היא להרחיב את הקבוצה המיוצגת על ידו כך שהיא תכלול, בנוסף לחברי הקבוצה המקורית, גם את מי שעילת התביעה שלו נולדה רק לאחר ההחלטה בבקשה לאישור התובענה הייצוגית ועד למועד העתידי בו יינתן פסק הדין בתובענה.

9

המשיבה מתנגדת לשתי הבקשות.

2. ברקע הבקשות עומדת החלטתי מיום 28.4.2021, בה אישרתי למבקש לנהל תובענה ייצוגית נגד המשיבה בעילה של גבייה שלא כדין שביצעה המשיבה לפי פרט 11 לתוספת השניה של חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "חוק תובענות ייצוגיות"). עניינה של התובענה הוא בשאלת החוקיות של ניכויי הפחת שביצעה המשיבה ביחס לשווי הרכישה, בבואה לחשב מס שבח לפי חוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), התשכ"ג-1963 (להלן: "חוק מיסוי מקרקעין"), בגין מכירת דירות מושכרות שהיו פטורות מתשלום מס הכנסה.

3. בהחלטתי לאשר את ניהול התובענה הייצוגית (להלן: "החלטת האישור"), ולאחר ניתוח דברי החקיקה והפסיקה הרלבנטיים, קבעתי, בין השאר, כי בהחלט ישנה אפשרות סבירה, אם לא למעלה מכך, שהשאלה המשפטית שבמחלוקת תוכרע לטובת הקבוצה. טענתו של המבקש, שהתקבלה לפחות ברמה הלכאורית במסגרת החלטת האישור, היתה שבעת

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 42666-01-20 חן נ' רשות המיסים

תיק חיצוני :

- 1 מכירתה של דירה שהושכרה במסלול הפטור ממס הכנסה ולכן לא נוכה פחת מן ההכנסות
2 שהניבה, אין מקום שהמשיבה תנכה את הפחת הרעיוני משווי הרכישה לצורך חישוב מס
3 השבח החל בעת מכירתה של דירה, ובכך תגדיל את גובה מס השבח. מכאן שלכאורה מדובר
4 בגביית מס בייתר על ידי המשיבה. עוד נקבע כי הקבוצה בשמה תנוהל התובענה הייצוגית
5 היא מי שמכרו דירות למגורים שמתקיימים בהם התנאים מצטברים מסויימים כמפורט
6 בהחלטת האישור.
- 7 4. המשיבה ביקשה רשות לערער על החלטת האישור (בר"מ 4519/21). ברם, במהלך הדיון
8 בבקשתה, המליץ בית המשפט העליון למשיבה שלא לעמוד עליה, ומשכך היא נדחתה (פסק
9 דין מיום 14.7.2022).
- 10 5. בירור התובענה הייצוגית התחדש איפוא, ונקבע מועד לשיבת קדם משפט.

11 הדרישה לגילוי ועיון במסמכים

- 12 6. לקראת ישיבת קדם המשפט הגיש המבקש בקשה למתן צו לגילוי ועיון במסמכים ומתן
13 תשובות לשאלון. הן המסמכים המבוקשים והן השאלון, נועדו לצורך כימות תביעת ההשבה
14 ותרגומה לסעד כספי מדוייק. לשם כך דרש המבקש שלושה סוגי מסמכים: ריכוז של כל
15 השומות הממוחשבות שהגישו חברי הקבוצה; ריכוז סריקות של כל השומות הלא ממוחשבות
16 שהגישו חברי הקבוצה; תדפיס שע"מ של כל אחד מחברי הקבוצה. במסגרת השאלון נדרשה
17 המשיבה למסור פרטים מזהים של כלל חברי הקבוצה; מהו סכום הפחת שנוכה על ידה ביחס
18 לכל אחד מהם; מהו סכום מס השבח ששולם על ידי כל אחד מחברי הקבוצה; מהו סכום מס
19 השבח שהיה משלם אותו נישום אלמלא נוכה הפחת לגביו וכו'.
- 20 7. המשיבה התנגדה לבקשה מחמת מספר טעמים. ראשית, נטען כי מוטלת עליה חובת סודיות
21 סטטוטורית מכח דיני המס, ודרישותיו של המבקש סותרות חובה זו ומאיינות אותה; כמו
22 כן, נטען כי מדובר בפגיעה בפרטיותם של הנישומים; בנוסף, כך נטען, מדובר בדרישה שאינה
23 מקדמת את ההליך, אינה יעילה ואינה הוגנת. לשיטת המשיבה, ניתן להסתפק בשלב זה
24 בקבלת אומדנים והערכות של המשיבה, שאם לא כן, תידרש המשיבה לאסוף נתונים לגבי כ-
25 11,000 נישומים, מה שיצריך התעסקות של כ- 18 עובדים למשך שלושה חודשים; המשיבה
26 הוסיפה וציינה כי אם בית המשפט יקבל בסופו של דבר את התובענה הייצוגית, או אז תערך

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 42666-01-20 חן נ' רשות המיסים

תיק חיצוני :

- 1 המשיבה בדיקה פרטנית לגבי כלל חברי הקבוצה, על מנת לבחון את זכאותו הפרטנית של כל
2 אחד מהם, והכל בכפוף לזכות ערעור ובקשה לעיכוב ביצוע.
- 3 מנגד, המבקש הצביע על שלל טעמים שבגינם יש להיעתר לדרישתו.
- 4 8. הבקשה נדונה במהלך קדם המשפט ובעלי הדין השלימו טיעוניהם.
- 5 9. לאחר עיון בטיעונים בכתב ובעל פה באתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להתקבל.
- 6 10. כידוע, נקודת המוצא בהליכים אזרחיים בכלל ובתובענות ייצוגיות בפרט, היא שיש להבטיח
7 גילוי רחב ומלא ככל האפשר של המידע הרלוונטי למחלוקת, על מנת שהבירור ייעשה
8 ב"קלפים פתוחים", במיוחד מקום בו ישנם פערי מידע בין בעלי הדין, כמו בעניננו. ראה למשל
9 רע"א 7602/21 בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ נ' ע.א.ד.א ליעד אחזקות (2006)
10 בע"מ בפסקה 8 (נבו 17.11.2021), שם נפסק, בהקשר של הליך גילוי מסמכים בתובענה
11 ייצוגית, כי:
- 12 " ... וכאשר מדובר בבקשה לגילוי ועיון במסמכים שהוגשה בגדרי תובענה ייצוגית, נוסף על
13 הכללים הדיוניים הקבועים בתקנות החדשות או הישנות, שומה על בית המשפט להתחשב
14 בשיקולים הנגזרים מהמאפיינים ומהתכליות של ההליך הייצוגי. מאחר שהתובענה
15 הייצוגית מנוהלת בשם קבוצת נפגעים ובגדר תכליתיה ניצבות מטרות חברתיות וציבוריות,
16 על בית משפט לשקול בעת מתן החלטתו גם את אינטרס הקבוצה המיוצגת ואת אינטרס
17 הציבור. מעבר לכך, על בית המשפט להידרש אף לפערי המידע ופערי הכוחות שבין הצדדים
18 ולכך שהליכי הגילוי נועדו לגשר על פערים אלה (רע"א 8649/17 חברת פרטנר תקשורת
19 בע"מ נ' תגר, פסקה 16 (16.4.2018) [פורסם בנבו]). מטרת הליכי הגילוי והעיון היא
20 להבטיח שהמשפט יתנהל ב"קלפים פתוחים" כדי למנוע "הפתעות" במהלך המשפט מהצד
21 שכנגד; ובכוחם של הליכים אלה לסייע לחקר האמת ולהגביר את היעילות השיפוטית ואת
22 ההגינות הדיונית ... "
- 23 (ראה גם רע"א 3336/22 יורו מחלבות אירופה בע"מ נ' נסים סבטוב בפסקה 6 (נבו
24 (12.09.2022)).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 42666-01-20 חן נ' רשות המיסים

תיק חיצוני :

11. בראש ובראשונה יש לבחון האם מדובר במסמכים רלבנטיים, קרי, אם גילוי המסמכים עשוי לתרום לבירור המחלוקות שבין הצדדים. נזכיר את חובתו של בעל דין, לפי תקנה 57 לתקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט- 2018 (להלן: "התקנות") לגלות כל מסמך הנוגע לעניינים השנויים במחלוקת אשר מצויים או שהיו מצויים ברשותו. נזכיר גם את הוראת תקנה 60(א) לתקנות, לפיה הליכי גילוי ועיון נאותים מהווים תנאי בסיסי לקיומו של הליך שיפוטי ראוי והוגן. מבחן דומה חל ביחס לשאלון: עליו לכלול שאלות הנוגעות לעניין שבנדון (תקנה 56(א) לתקנות). במקרה דנן, אין ספק שהמסמכים המבוקשים, כמו גם השאלות שלא נענו, רלבנטיים ואף הכרחיים לצורך קביעת גובה סכום ההשבה לו יהיו זכאים חברי הקבוצה אם וככל שהתובענה הייצוגית תוכתר בהצלחה. והרי התובענה נסבה בדיוק על השאלה מהו גובה מס השבח שלפי הטענה נגבה שלא כדין מחברי הקבוצה. הנתונים הדרושים לכך מצויים כל כולם אך ורק ברשותה של המשיבה. בלא שתגלה אותם למבקש, הוא לא יוכל לעולם לכמת את סכום ההשבה, הגם שכבר נקבע, ברמה הלכאורית הנדרשת לצורך אישור תובענה ייצוגית, כי המשיבה גבתה סכומי מס שלא כדין מחברי הקבוצה.
12. יתר על כן, המשיבה עצמה היתה מודעת היטב לכך שאם בקשתה לערער על החלטת האישור תידחה, כפי שאכן קרה בפועל, יהיה עליה למסור את מלוא המידע המבוקש כעת. והא ראיה, אחד מנימוקיה לבקש את עיכוב ביצועה של החלטת האישור היה בדיוק זה, קרי, שאם לא יעוכב הביצוע, היא תידרש לגלות מסמכים מהסוג שהיא נדרשת כיום לגלות. הכיצד זה ייתכן כעת לטעון דבר והיפוכו? כלומר, בהליך בבית המשפט העליון לטעון שראוי לעכב ביצוע שאם לא כן תחול על המשיבה חובת גילוי של מסמכים, ואילו כעת, לאחר שהבקשה למתן רשות ערעור נדחתה ועיכוב הביצוע בוטל, לטעון שאין הצדקה להורות על גילוי ועיון?
13. זאת ועוד. בסעיף 4 לתגובתה לבקשה, טענה המשיבה כי אם בסופו של יום תתקבל התובענה הייצוגית, או אז היא תערוך בדיקה פרטנית לגבי כלל חברי הקבוצה על מנת לבחון את זכאותו של כל אחד מהם להשבה הנתבעת. כלומר, מדובר בהודאת בעל דין של המשיבה כי לא ניתן לקבוע חיוב כספי במסגרת התובענה בטרם ייערך בירור פרטני לגבי כל נישום ונישום, ומהי מידת זכאותו המדוייקת להשבה כספית. מבחינתה של המשיבה מדובר איפוא אך ורק בשאלה של העיתוי בו תידרש לאסוף את המידע (אלא אם כן יעלה בידיה לשנות את הקביעה המשפטית הלכאורית שבגינה אושרה מלכתחילה התובענה הייצוגית). ואכן, לא יעלה על הדעת לקבוע סכומי השבה על בסיס הערכות ואומדנים גרידא, שעה שניתן לברר באופן פרטני מהו סכום ההשבה המדוייק, המגיע לכל אחד מחברי הקבוצה. גם המשיבה אינה סבורה

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 42666-01-20 חן נ' רשות המיסים

תיק חיצוני :

- 1 אחרת. נזכיר כי דרך המלך בפסיקת פיצויי השבה במסגרת תובענה ייצוגית היא תשלום פיצוי
2 פרטני לכל אחד מחברי הקבוצה, כפי נזקו האמיתי (ראה סעיף 20(א)(1) לחוק תובענות
3 ייצוגיות), ורק בהעדר דרך יעילה לפסיקה כזו, ניתן בליט ברירה להידרש למסלולי פיצוי
4 קבוצתיים חלופיים. הסתמכות על אומדנים והערכות יכולה אולי להיות תחליף לבדיקה
5 פרטנית במסגרת הסדר פשרה כזה או אחר, או במקרים בהם אין היתכנות לקביעת פיצוי
6 מדוייק, אלא שהסדר פשרה כאמור איננו עומד כיום על הפרק ובהחלט קיימת היתכנות
7 לחישוב סכום ההשבה המדוייק לכלל חברי הקבוצה. ואם נוקטים בגישה של ייקוב הדין את
8 ההר כמו במקרה דנן- אין מנוס מהפשלת השרוולים לצורך איסוף כלל הנתונים הדרושים
9 לשם ניהול תביעת השבה כספית כדת וכדין, ויפה שעה אחת קודם.
- 10 14. בנוסף, משעה שהתובענה הייצוגית כבר אושרה, ובית המשפט העליון דחה בקשת רשות
11 לערער על החלטת האישור, פשיטא שאין כל הגיון לנהל את התובענה הייצוגית לשיעורין:
12 תחילה, לשוב ולדון פעם נוספת אך ורק בשאלת חוקיות הגבייה שכבר הוכרעה ברמה
13 הלכאורית במסגרת החלטת האישור, לאחר מכן ליתן פסק דין חלקי באותה שאלה ממש, או
14 אז להמתין על מנת שהמשיבה תוכל לערער פעם נוספת לבית המשפט העליון באותה סוגיה
15 ממש (אם פסק הדין החלקי לא ישנה את המסקנה המשפטית שנקבעה בהחלטת האישור),
16 ורק לאחר מכן לערוך סוף סוף את הבדיקה הפרטנית בדבר סכומי ההשבה. לא רק שאין בכך
17 כל הגיון, אלא שהדבר גם מנוגד לכל עקרון של יעילות דינונית, עקרון המחייב שהסוגיות כולן
18 יידונו ויוכרעו בצוותא חדא, על מנת שבית המשפט יוציא תחת ידיו פסק דין שלם, ממצה
19 ומקיף, הן בשאלה המשפטית והן בקביעה העובדתית האופרטיבית בדבר סכומי ההשבה (ככל
20 שהשאלה המשפטית תוכרע פעם נוספת לחובתה של המשיבה).
- 21 15. המשיבה הוסיפה וטענה כי מסירת המידע מהווה הפרה של חובת הסודיות המוטלת עליה.
22 לא מצאתי ממש בטענה זו.
- 23 אכן, סעיף 105(א) לחוק מיסוי מקרקעין קובע כי "לא יגלה אדם כל ידיעה שהגיעה אליו
24 בתוקף תפקידו לפי חוק זה אלא אם נדרש לגלותה על ידי בית המשפט, לצורך ביצוע חוק זה
25 או לצורך ביצועו של חוק מס אחר המשתלם לאוצר המדינה או בקשר עם תביעה פלילית על
26 עבירה על חוק זה, או על ידי מי ששר האוצר התיר לגלותה לו."

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 20-01-42666 חן נ' רשות המיסים

תיק חיצוני :

- 1 ברם אולם, אין ספק שבמקרה דנן מדובר בגילוי הנדרש לצורך ביצועו של חוק מיסוי מקרקעין
2 עצמו, שהרי תכליתו העיקרית של חוק זה היא גביית מס אמת מנישומים, לא יותר ולא פחות,
3 בקשר עם עסקאות מקרקעין. על כן, ככל שנדרש גילוי ידיעה הנוגעת לשאלה האם המשיבה
4 גבתה מס בייתר מאלפי נישומים, הרי שמדובר בגילוי הדרוש לצורך ביצועו של החוק. כך גם
5 מתקיים התנאי הנוסף של גילוי על פי צו שיפוטי, שהרי עסקינן בבקשה לפיה בית המשפט
6 יורה בצו על גילוי המידע המבוקש.
- 7 16. זאת ועוד, טענה בדבר חובת סודיות אין כוחה יפה בהליכים המתנהלים בבית המשפט :
- 8 "סודיות לחוד וחסיון לחוד – הסודיות יכולה לנבוע מהוראות החוק, מכללי האתיקה או
9 מהסכמה חוזית – הסודיות משחקת תפקיד מחוץ לכותלי בית המשפט ואינה פוטרת ממתן
10 עדות ומחשיפת מסמך בהליכי חקירה ומשפט ... הסודיות נעצרת בפתח אולם בית המשפט
11 ואינה מקימה מחסום בפני דרישה חוקית למסור עדות או מסמכים ... בשורה התחתונה:
12 חובת סודיות המוטלת על אדם – אם מכוח הדין, מכוח כללי אתיקה או מכוח הסכמה חוזית
13 – אינה עומדת בפני דרישה חוקית למסור עדות או מסמכים במהלך הליך שיפוטי. לכן,
14 בהליכי גילוי ועיון במסגרת הליך אזרחי או פלילי עשוי בית המשפט לכפות מסירת מסמך
15 או מידע, על אף חובת הסודיות אשר חלה על המחזיק במידע או במסמך. סודיות לחוד
16 וחסיון לחוד, ונקודת המוצא היא של חובה כללית להעיד ולהציג מסמכים, בכפוף לחסינויות
17 למיניהם או לערכים מוגנים אחרים, כמו זכותו של אדם לפרטיות. במילים אחרות, חובת
18 הסודיות מטילה חובות ואיסורים על גילוי, בעוד החיסיון הינו פטור מפני החובה להעיד
19 ולמסור ראיה." (יצחק עמית חסינויות ואינטרסים מוגנים - הליכי גילוי ועיון במשפט
20 האזרחי והפלילי, ע' 405-408 (2021)).
- 21 17. טענה נוספת של המשיבה היא פגיעה בפרטיותם של הנישומים וזכותם לחסיון המידע הנוגע
22 לעסקאות המקרקעין שביצעו.
- 23 גם טענה זו דינה להידחות.
- 24 עסקינן בהליך של תובענה ייצוגית בו המבקש ובא כוחו מייצגים על פי דין את כלל חברי
25 הקבוצה. על כן, כשם שנישום פרטני רשאי היה לדרוש מאת המשיבה לקבל את המידע
26 הקונקרטי בנוגע אליו עצמו, ובאת כח המשיבה הודתה כי במקרה כזה הוא זכאי לקבלת
27 המידע, כך גם המבקש ובא כוחו זכאים לדרוש את אותו מידע ממש, משום שמבחינת הדין

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 20-01-42666 חן נ' רשות המיסים

תיק חיצוני :

- 1 הם מייצגים כל אחד ואחד מבין חברי הקבוצה. נזכיר את סעיף 11(א) לחוק תובענות ייצוגיות
2 אשר קובע כי "אשר בית המשפט תובענה ייצוגית, יראו כל מי שנמנה עם הקבוצה שהגדיר
3 בית המשפט בהחלטתו כאמור בסעיף 10(א), כמי שהסכים להגשתה כתובענה ייצוגית
4 בשמו, אלא אם כן הודיע לבית המשפט על רצונו שלא להיכלל בקבוצה, בתוך 45 ימים מיום
5 פרסומה של החלטת בית המשפט בדבר אישור התובענה הייצוגית או בתוך מועד מאוחר
6 יותר שיקבע בית המשפט." משמע, חבר קבוצה שאיננו מעוניין להיכלל בקבוצה המיוצגת,
7 רשאי להוציא עצמו מגדרה, ואם לא עשה כן, רואים אותו כמי שהסכים להגשתה בשמו, לכל
8 דבר וענין, לרבות בענין זהות המייצג ובא כוחו. עוד נזכיר את סעיף 17 לחוק תובענות
9 ייצוגיות, אשר קובע כי "במילוי תפקידיו, יפעל בא כוח מייצג בנאמנות ובמסירות לטובת
10 הקבוצה שבשמה הוגשה הבקשה לאישור או הקבוצה שבשמה מנוהלת התובענה הייצוגית,
11 לפי הענין, כאילו היתה שולחתו, בשינויים המחויבים מכך שההליך הוא הליך ייצוגי."
12 כלומר, בא כוחו של המבקש מוחזק על פי דין כמי שפועל כשלוח מטעמה של הקבוצה. מכאן
13 שהוא זכאי לדרוש ולקבל מאת המשיבה כל מסמך שמי מחברי הקבוצה היה זכאי לדרוש
14 ולקבל ממנה עבור עצמו, ומסירת המידע לידי בא כח המבקש אינה יכולה להיחשב בשום
15 צורה ואופן כפגיעה בחובת הסודיות של מי מחברי הקבוצה, או כפגיעה בזכותו לפרטיות.
- 16 18. ואכן, חובת הסודיות נועדה בראש ובראשונה להגן על הנישום :
- 17 "הטעם שבבסיס החיסיון הוא כפול: לטובת הנישום – על מנת שיתאפשר לנישום לדווח על
18 הכנסותיו ועסקיו ללא חשש שהמידע שימסור יגיע לידיעת צדדים שלישיים. לטובת
19 המדינה – על מנת לעודד גביית מס אמת בכך שהנישום המדווח על הכנסותיו ועסקיו לא
20 יחשוש כי המידע יחשף בפני אחרים."
- 21 (רע"א 9153/12 מנהל מס ערך מוסף, אשדוד נ' הקורנס מפעלי עופרת בע"מ בפסקה 9 (נבו)
22 25.02.2013).
- 23 פשיטא שאם הגילוי נדרש לשם הגנה על אינטרס אישי של הנישום עצמו ובמסגרת תביעה
24 שלו (גם אם מדובר בתובענה ייצוגית), המשיבה אינה יכולה להסתתר מאחורי טענת סודיות
25 או פגיעה בפרטיות של אותו נישום ממש.
- 26 זאת ועוד, במהלך הדיון הודיע המבקש כי מבחינתו אין מניעה בשלב זה שהמידע שיימסר
27 לבא כח הקבוצה לא יכלול שמות, כתובות ומספרי זיהוי של הנישומים, אלא מספרי שומות

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 42666-01-20 חן נ' רשות המיסים

תיק חיצוני :

- 1 בלבד, וברור איפוא כי גילוי כזה איננו יכול לפגוע בשום צורה ואופן לא בסודיות ולא בפרטיות
2 של מאן דהוא.
- 3 19. הטענה האחרונה של המשיבה בהקשר זה היא טענת ההכבדה. לדידה, אם יינתן צו גילוי ועיון
4 כמבוקש היא תידרש לאסוף נתונים לגבי כ- 11,000 נישומים, מה שיצריך התעסקות של כ-
5 18 עובדים למשך שלושה חודשים (והמבקש כופר בכך וטוען שהמלאכה פשוטה בהרבה).
6 לצורך הדיון כאן אני מוכן להניח כי מדובר בהערכה נכונה ולא בנתון שנועד אך ורק להלך
7 אימים, אלא שגם במצב דברים זה דין הטענה להידחות. לפי אומדני המשיבה עצמה, סכום
8 ההשבה בגין מה שנחזה להיות גביית ייתר שלא כדין (בכפוף להכרעה משלימה בסוגיה זו
9 במסגרת ההליך העיקרי), נע בטווח שבין 51 מליון ₪ ל- 72 מליון ₪ (המבקש סבור שהסכום
10 האמיתי גדול עשרת מונים). מדובר בסכום לא מבוטל לכל הדעות. תהא אשר תהא העלות
11 הישירה והעקיפה הכרוכה בהעסקת 18 עובדים למשך שלושה חודשים (והמשיבה לא מסרה
12 על כך כל נתון), אין זה מתקבל על הדעת להימנע מבדיקה כזו בהינתן הסכומים העומדים על
13 הפרק ובהינתן הצורך ליתן פסק דין ממצה בכל הסוגיות הטעונות הכרעה. זאת ועוד, כפי
14 שכבר ראינו קודם, המשיבה עצמה מודה בפה מלא כי בסופו של יום לא יהיה מנוס מביצוע
15 הבדיקה האמורה (בכפוף להכרעה הסופית בשאלה המשפטית שבמחלוקת), כך שלמעשה
16 המחלוקת האמיתית היא בנוגע לעיתוי בו תבוצע הבדיקה- כעת, או רק בחלוף מספר חודשים
17 ואף שנים.
- 18 20. בנוסף, חלק לא מבוטל מהטרחת שתיגרם למשיבה יסודה ברצונה לחלץ נתונים שמבססים
19 טענת הגנה אפשרית למשיבה מפני תביעתם של חלק מחברי הקבוצה, קרי, הרצון לברר האם
20 מלכתחילה אותם נישומים היו זכאים לפסוע במסלול הפטור ממס, אם לאו. ברם, צורך זה
21 הוא צורך של המשיבה ולא של המבקש. המידע האמור איננו דרוש לו ואיננו מבוקש על ידו.
22 המשיבה, ורק המשיבה, היא שמעוניינת בחילוץ המידע הזה מתוך נתוני הגלם שברשותה,
23 ולכן היא אינה יכולה להלין על המבקש בגין טרחת שתוסב לה אגב כך.
- 24 21. משכך, ניתן צו כמבוקש הן בנוגע לגילוי ועיון במסמכים המפורטים בסעיפים 2.4, 2.5 ו- 2.6
25 למכתב הדרישה מיום 27.7.2022, והן למתן תשובות לשאלות 1- 9 לשאלון.
- 26 נוכח טענת המשיבה כי הפקת המידע צפויה להימשך שלושה חודשים, יש לקיים את הצו
27 תוך 90 יום.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 42666-01-20 חן נ' רשות המיסים

תיק חיצוני :

- 1 **הבקשה להרחבת הקבוצה המיוצגת**
- 2 22. הבקשה השניה של המבקש, שאף היא נדונה במהלך ישיבת קדם המשפט, היא להרחיב את
3 הקבוצה המיוצגת על ידו כך שהיא תכלול, בנוסף לחברי הקבוצה המקורית, גם את מי שעילת
4 התביעה שלו נולדה רק לאחר החלטת האישור ועד למועד בו יינתן פסק הדין בתובענה.
- 5 23. נזכיר כי במסגרת החלטת האישור נקבע כי הקבוצה המיוצגת כוללת את מי שמתקיימים
6 בהם במצטבר כל התנאים הבאים: השכירו את דירותיהם למגורים ושכר הדירה שקיבלו היה
7 פטור לפי חוק מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מהשכרת דירת מגורים), התש"ן-1990; מכרו
8 את דירותיהם בין התקופה שראשיתה בשנתיים שקדמו להגשת הבקשה (בהתאם להוראת
9 סעיף 21 לחוק תובענות ייצוגיות), קרי, החל ביום 20.1.2018, וסיומה במועד מתן החלטת
10 האישור; המשיבה ניכתה פחת משווי רכישת דירותיהם; שילמו בפועל את מס השבח בגין
11 מכירת הדירות, לרבות את אותו חלק ממנו שנובע מניכוי הפחת כאמור.
- 12 כעת מבוקש שבמקום המועד של מתן החלטת האישור (28.4.2021), המועד הקובע לענין
13 היכללות בקבוצה המיוצגת יהיה יום מתן פסק הדין בתובענה הייצוגית, קרי, מועד עתידי
14 שאיננו ידוע.
- 15 24. הבקשה נסמכת על הוראת סעיף 10 לחוק תובענות ייצוגיות, אשר קובע:
- 16 "(א)אשר בית המשפט תובענה ייצוגית, יגדיר בהחלטתו את הקבוצה שבשמה תנוהל
17 התובענה; לא ייכלל בקבוצה אדם שעילת תביעתו נוצרה לאחר המועד שבו אושרה התובענה
18 הייצוגית כאמור.
- 19 (ב)על אף הוראות סעיף קטן (א), רשאי בית המשפט להתיר צירוף של אדם לקבוצה שאותה
20 הגדיר לפי אותו סעיף קטן, אף שלא נכלל בה במסגרת החלטת בית המשפט כאמור באותו
21 סעיף קטן, וזאת עד למועד שיקבע; התיר בית המשפט כאמור, יורה על האופן שבו תימסר
22 הודעה על כך למי שצורף לקבוצה, ורשאי הוא להורות על פרסום הודעה על כך גם לחברי
23 הקבוצה או לגורם אחר אם מצא שהדבר מוצדק בנסיבות הענין; הודעה לפי סעיף קטן זה
24 תימסר גם למנהל בתי המשפט לשם רישומה בפנקס."

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 42666-01-20 חן נ' רשות המיסים

תיק חיצוני :

25. המבקש טוען כי הרחבת הקבוצה היא צעד ראוי נוכח העובדה שהמשיבה בחרה לדבוק באותה שיטת גבייה שהיא פסולה בעיניו, ולא נתנה הודעת חדילה. המשיבה ממשיכה עדיין לנכות פחת משווי הרכישה בעת חישוב השבח ביחס לדירות שהושכרו בפטור ממס הכנסה, ובכך היא מרחיבה בכל יום את מעגל הזכאים להשבה. על כן, ככל שלא תורחב הקבוצה, לא יהיה מנוס מ"שכפול" ההליך הנוכחי לטובת הניזוקים החדשים מגביית הייתר, דבר שהוא בלתי יעיל בעליל. בנוסף, אם תוגש תביעת המשך, תינתן למשיבה הזדמנות חוזרת למתן הודעת חדילה לפי סעיף 9 לחוק תובענות ייצוגיות, ביחס לקבוצה החדשה, דבר שאין לו כל הצדקה לאחר שהמשיבה לא ניצלה את זכותה ליתן הודעת חדילה בעקבות ההליך הנוכחי.
26. מנגד, המשיבה מתנגדת לבקשה זו וטוענת כי הלכה למעשה המבקש מנסה לשנות את החלטת האישור, בה נקבע באופן מפורש כי התקופה הקובעת את גודל הקבוצה מסתיימת במועד בו ניתנה החלטת האישור. היא טוענת שאישור להרחבת הקבוצה לאחר אישור תובענה ייצוגית ייעשה רק בנסיבות חריגות. נסיבות כאלה אינן קיימות כאן, שהרי האפשרות להרחיב את הקבוצה עמדה על הפרק עוד בטרם ניתנה החלטת האישור, ומאז לא חל כל שינוי. לדידה של המשיבה, מקום שמדובר בתביעת השבה נגד רשות, יש לשקול גם את החשש מפני פגיעה חריפה בקופה הציבורית שגם כך חשופה להשבה בסדר גודל שבין 51 מליון ש"ל ל- 72 מליון ש"ל, ויש לנקוט בגישה מצמצמת כדי להקטין את מידת החשיפה של הקופה הציבורית. מוסיפה המשיבה וטוענת כי הכרעה בבקשת ההרחבה יש ליתן במועד פסק הדין בתובענה הייצוגית, ולא כעת, שהרי מדובר בהרחבה שתחול על אנשים שטרם נוצרה להם עילה, משום שטרם שילמו מס שבח בגין מכירת דירותיהם.
27. גם במחלוקת זו הדין עם המבקש, ולו גם באופן חלקי.
28. ראשית לכל, לא מדובר בשינוי פסול של החלטת האישור, שהרי סעיף 10(ב) לחוק תובענות ייצוגיות דן בדיוק במקרים כאלה, קרי, מקרים בהם מבוקש לאחר החלטת האישור לכלול בקבוצה את מי שלא נכלל בה קודם לכן. המנגנון של הרחבת הקבוצה חרף הגדרתה המקורית המצומצמת יותר הוא מנגנון המוטמע איפוא בתוך הוראות החוק. אכן, ברירת המחדל לפי סעיף 10(א) לחוק תובענות ייצוגיות היא "נעילת" גודל הקבוצה המיוצגת במועד בו אושרה הגשתה של התובענה הייצוגית. על כן, מי שעילתו נוצרה לאחר מועד האישור, לא ייכלל בקבוצה המאושרת. ברם, שטר ושוברו בצידו, שכן סעיף 10(ב) לחוק תובענות ייצוגיות מאפשר סטייה מהכלל הרחב.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 42666-01-20 חן נ' רשות המיסים

תיק חיצוני :

- 1 29. שאלת הרחבת הקבוצה במסגרת תובענה ייצוגית נגד רשות לשם השבה כספית לפי פרט 11
2 לתוספת השניה של חוק תובענות ייצוגיות, נדונה בדנ"מ 8626/17 עופר מנירב, רו"ח נ' מדינת
3 ישראל- משרד האוצר-רשות המיסים בפסקה 44 (נבו 11.11.2020) (להלן: "מנירב"), שם
4 נפסק:
- 5 "סוף דבר, לו תישמע דעתי, נקבל את הדיון הנוסף, ונקבע כי סעיף 21 לחוק תובענות ייצוגיות
6 אינו שולל חיוב בהשבה – במסגרת תובענה ייצוגית נגד רשות, בעילה לפי פרט 11 לתוספת
7 השנייה – ביחס לתקופה שלאחר הגשת בקשת האישור. משכך, יחולו לגבי תקופה זו
8 ההוראות הכלליות של חוק תובענות ייצוגיות בנוגע להרחבת הקבוצה, כך שבית המשפט
9 יוכל לכלול בקבוצה, לפי שיקול דעתו, גם בני אדם שעילת התביעה שלהם נולדה לאחר
10 הגשת בקשת האישור – ובנסיבות חריגות, אף לאחר אישור התובענה, בהתאם לסעיף 10
11 לחוק."
- 12 מכאן נובע שהרחבת הקבוצה כך שתכלול גם את מי שעילת התביעה שלהם נולדה רק לאחר
13 בקשת האישור נתונה לשיקול דעתו של בית המשפט, ואילו הרחבה שתכלול את מי שעילתו
14 נולדה רק לאחר אישור התובענה הייצוגית, אפשרית אף היא, אך רק בנסיבות חריגות.
- 15 בעע"מ 624/20 מנחם קירשבלום נ' מדינת ישראל - רשות המיסים בפסקה 16 (נבו)
16 01.05.2022) נפסק כי:
- 17 "שיקולים רלוונטיים להחלטה כזו יכולים להיות, למשל, אם הרחבת הקבוצה מקדמת את
18 תכליות התובענה הייצוגית; מה תהא ההשפעה של הרחבת הקבוצה על קופת הרשות ועל
19 הוודאות התקציבית שלה; וכן שיקולים של יעילות דיונית."
- 20 30. במקרה דנן אני סבור כי אכן מתקיימות נסיבות חריגות המצדיקות את הרחבת גודלה של
21 הקבוצה המיוצגת.
- 22 ראשית, המשיבה בחרה שלא ליתן הודעת חדילה לאחר החלטת האישור, ואפילו לא לאחר
23 שבית המשפט העליון דחה את בקשתה לערער על החלטת האישור. המשיבה ממשיכה לנהוג
24 בדיוק באותה דרך שבגינה אושרה נגדה התובענה הייצוגית מלכתחילה. היא ויתרה איפוא
25 ביודעין על האפשרות לגדר את החשיפה לנזק כספי. כמובן שזוהי זכותה המלאה של המשיבה
26 ליטול על עצמה את הסיכון הכלכלי הכרוך בהמשך הגבייה שחוקיותה כבר הוטלה בספק, אך

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 42666-01-20 חן נ' רשות המיסים

תיק חיצוני :

1 היא אינה יכולה להלין על כך שהתובע המייצג מבקש בעקבות כך להרחיב את הקבוצה באופן
2 שמעגל הניזוקים המיוצגים יורחב אף הוא.

3 וכפי שנפסק בענין מנירב, בפסקה 30 :

4 "לפיכך, יש ממש בטענת המבקש כי גם "הגנת התקציב" שביסוד סעיף 21 מאבדת
5 ממשקלה ביחס לגבייה שבוצעה לאחר שבקשת האישור הוגשה, ומפת הסיכונים
6 המשפטיים התבררה. זאת, משום שבשלב זה הרשות כבר הייתה מודעת לסיכון ההשבה,
7 והיה בידיה לערוך את ההתאמות הנדרשות בתקציבה. היחלשות ההסתמכות ביחס לתקופת
8 הגבייה המאוחרת מכרסמת, אפוא, בהצדקה לפגיעה בזכות הנפגעים להשבה, ומפחיתה
9 במשקל שראוי לייחס לתכלית הגנת התקציב ביחס לגבייה המאוחרת – גם אם אין בכך כדי
10 לאיין אותו לחלוטין."

11 ודוק, אם הקבוצה לא תורחב, ובעתיד תוגש תובענה ייצוגית חדשה בגין אותה עילה ממש,
12 תוכל המשיבה ליתן, לפי סעיף 9(ב) לחוק תובענות ייצוגיות, הודעת חדילה בקשר לאותה
13 תובענה חדשה, ובכך תשמוט את הקרקע מתחת להליך הייצוגי החדש. אינני סבור שתוצאה
14 כזו תהא צודקת בנסיבות הענין.

15 שנית, מאז החלטת האישור ועד היום חלף לו פרק זמן לא מבוטל של 19 חודשים, מה שמן
16 הסתם הרחיב מאוד את מעגל הנישומים ששילמו על פי הטענה תשלומי ייתר של מס שבת.
17 אין סיבה טובה שנישומים אלה, שעילתם באה לעולם רק לאחר החלטת האישור, לא יכללו
18 בגדרה של התובענה הייצוגית. כך גם ברור, ובא כוחו של המבקש אף הבהיר זאת מפורשות,
19 שאם לא תורחב הקבוצה, תוגש בקשה נפרדת לאישור תובענה ייצוגית בגין אותם נישומים,
20 מה שיגרום לחוסר יעילות ולבזבוז משווע של זמן שיפוטי מחמת כפל הליכים באותו ענין
21 ממש.

22 31. יחד עם זאת, אני סבור שאין מקום להרחיב את הקבוצה כבר כעת באופן שהיא תכלול את
23 כל מי שימכור את דירתו עד למועד בו יינתן פסק הדין בתובענה הייצוגית, וזאת מן הטעם
24 שבסופו של יום עסקינן בתביעה כספית ולכן בית המשפט איננו יכול לפסוק פיצוי כספי אלא
25 למי שכבר עומדת לו עילת תביעה שלמה, קרי, מי ששילם מס שבת בייתר. בהינתן העובדה
26 שלצורך מתן פסק דין כספי יש לקבוע קודם לכן מהו סכום ההשבה המגיע, הרי שהמועד
27 האחרון הרלבנטי לכימות סכום התביעה בגין מס שבת ששולם בייתר הוא המועד בו תמסור

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 42666-01-20 חן נ' רשות המיסים

תיק חיצוני :

- 1 המשיבה למבקש את מלוא הנתונים בדבר המס שנגבה מחברי הקבוצה, קרי, בתוך שלושה
- 2 חודשים. לאחר אותו מועד לא תהיה אפשרות מעשית לעדכן את סכום התביעה, שכן הדבר
- 3 יחייב עריכת עדכונים שוטפים של סכומי המס שנגבו, תוך כדי שמיעת הראיות, מה שיפגע
- 4 ביכולת לנהל דיון יעיל בתיק וליתן פסק דין על יסוד נתונים שהוכחו בראיות. יש מקום איפוא
- 5 לגדר מראש את התקופה שבגינה ייתבע פיצוי כספי ולהעמידה על המועד האחרון בו יימסרו
- 6 נתוני הגביה למבקש.

- 7 32. משכך, אני נעתר באופן חלקי לבקשת ההרחבה, במובן זה שהמועד האחרון לצורך היכללות
- 8 בקבוצה המיוצגת יוארך מיום מתן החלטת האישור ועד לתום שלושה חודשים מהיום. נוכח
- 9 הרחבת הקבוצה, יש לבצע פרסומים כדין של החלטה זו לפי סעיף 10(ב) לחוק תובענות
- 10 ייצוגיות, באותו האופן בו פורסמה החלטת האישור (ראה סעיף 84 ו-85 להחלטת האישור),
- 11 תוך מתן אפשרות למצטרפים החדשים לקבוצה, לבקש, לפי סעיף 11(א) לחוק תובענות
- 12 ייצוגיות, שלא להיכלל בקבוצה.

- 13 33. המשיבה תישא בהוצאות הבקשה בסך 7,500 ₪.

- 14 34. המזכירות תשלח את ההחלטה לצדדים.

- 15

- 16
- 17
- 18 ניתנה היום, ו' כסלו תשפ"ג, 30 נובמבר 2022, בהעדר הצדדים.

- 19
- 20

חגי ברנר, שופט, סגן הנשיא

